HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a noua)

27 noiembrie 2025 *

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Directiva 93/13/CEE – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) – Efecte ale constatării caracterului abuziv al unei clauze – Nulitatea contractului – Acțiune a unui profesionist în restituirea cuantumului împrumutului plătit în temeiul unui contract declarat nul – Regimul de repartizare a cheltuielilor de judecată – Modalități de calcul diferențiate ale taxelor judiciare în funcție de calitatea reclamantului – Principiul efectivității – Obligația de interpretare conformă”

În cauza C-746/24 [Gryczara] [i],

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Okręgowy w Warszawie (Tribunalul Regional din Varșovia, Polonia), prin decizia din 25 octombrie 2024, primită de Curte la 25 octombrie 2024, în procedura

Bank Millennium SA

împotriva

PR,

CURTEA (Camera a noua),

compusă din domnul M. Condinanzi, președinte de cameră, domnul N. Jääskinen și doamna R. Frendo (raportoare), judecători,

avocat general: domnul R. Norkus,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Bank Millennium SA, de M. Hudyma, adwokat, și S. Dudzik și T. Spyra, radcowie prawni;

– pentru PR, de W. Budzewski, adwokat;

* Limba de procedură: polona.

[i] Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

– pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

– pentru guvernul italian, de S. Fiorentino, în calitate de agent, asistat de C. De Nicola, procuratore dello Stato, și M. Cherubini și A. De Curtis, avvocati dello Stato;

– pentru Comisia Europeană, de P. Kienapfel și A. Stobiecka-Kuik, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (1) și a articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Bank Millennium SA, o instituție bancară, pe de o parte, și PR, un consumator, pe de altă parte, în legătură cu o acțiune în restituirea cuantumului împrumutului plătit în temeiul unui contract anulat ca urmare a unor clauze abuzive care figurează în acesta.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Al douăzeci și patrulea considerent al Directivei 93/13 are următorul cuprins: „autoritățile judiciare sau administrative din statele membre trebuie să aibă la dispoziție mijloace adecvate și eficace pentru a împiedica aplicarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii”.

4 Articolul 6 alineatul (1) din această directivă prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «de către un profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze, în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

5 Articolul 7 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi «de către profesioniști»].”

Dreptul polonez

Codul civil

6 În conformitate cu articolul 58 alineatul 1 din ustawa – Kodeks cywilny (Legea privind Codul civil) din 23 aprilie 1964 (Dz. U. nr. 16, poziția 93), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Codul civil”):

„Un act juridic contrar legii sau prin care se urmărește eludarea legii este nul, cu excepția cazului în care o dispoziție relevantă prevede altfel, în special în cazul în care aceasta prevede că dispozițiile nevalide ale actului juridic sunt înlocuite de dispozițiile relevante ale legii.”

7 Potrivit articolului 385^1 alineatele 1 și 2 din Codul civil:

„1. Clauzele unui contract încheiat cu un consumator care nu au fost negociate în mod individual nu sunt obligatorii pentru acesta dacă îi stabilesc drepturile și obligațiile într-un mod care contravine bunelor moravuri, cu încălcarea gravă a intereselor sale (clauze contractuale ilicite). Prezenta dispoziție nu se aplică clauzelor care determină prestațiile principale ale părților, inclusiv prețul sau remunerația, dacă sunt formulate în mod neechivoc.

2. În cazul în care, în temeiul alineatului 1, o clauză contractuală nu este obligatorie pentru consumator, celelalte clauze contractuale rămân obligatorii pentru părți.”

8 Articolul 405 din acest cod prevede:

„Orice persoană care a obținut un beneficiu patrimonial fără temei juridic în detrimentul unui terț este obligată să îl restituie în natură, iar dacă acest lucru nu este posibil, să restituie contravaloarea acestuia.”

9 Articolul 410 din codul menționat prevede:

„1. Dispozițiile articolelor precedente se aplică în special plăților nedatorate.

2. O prestație este nedatorată dacă persoana care a executat-o nu avea nicio obligație sau nu era obligată față de persoana pentru care a executat-o ori dacă temeiul prestației a dispărut ori scopul vizat de prestație nu a fost atins ori dacă actul juridic care obliga la executarea prestației era nul și nu a devenit valid după executarea acesteia.”

10 Potrivit articolului 498 din același cod:

„1. În cazul în care două persoane sunt simultan debitoare și creditoare una față de cealaltă, fiecare dintre ele poate compensa creanța sa cu creanța celeilalte părți dacă ambele creanțe privesc bani sau bunuri de aceeași natură desemnate numai generic și dacă ambele creanțe sunt exigibile și pot fi invocate în fața unei instanțe sau a unei alte autorități a statului.

2. Prin efectul compensării, cele două creanțe se compensează până la valoarea creanței celei mai scăzute.”

Codul de procedură civilă

11 Articolul 98 alineatele 1 și 3 din ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (Legea privind Codul de procedură civilă) din 17 noiembrie 1964 (Dz. U. din 1964, 43, poziția 296), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumit în continuare „Codul de procedură civilă”), prevede:

„1. Partea care cade în pretenții este obligată să ramburseze părții adverse, la cererea acesteia, cheltuielile necesare efectuate pentru a-și valorifica în mod util drepturile și pentru a se apăra în mod util (cheltuielile de judecată).

[…]

3. Cheltuielile de judecată necesare ale unei părți reprezentate de un avocat includ remunerația acestuia, fără a depăși tarifele onorariilor specificate în dispoziții speciale și cheltuielile de avocat, taxele judiciare și cheltuielile de înfățișare personală a părții dispuse de instanță.”

12 Articolul 100 din Codul de procedură civilă prevede:

„În cazul în care pretențiile sunt admise numai în parte, costurile se compensează reciproc sau se distribuie proporțional. Cu toate acestea, instanța poate impune unei părți obligația de a suporta toate cheltuielile de judecată în cazul în care partea adversă a căzut în pretenții doar cu privire la o parte nesemnificativă a cererii sale sau în cazul în care stabilirea sumei care i se datorează a depins de calcularea obligațiilor reciproce sau de aprecierea instanței.”

13 Potrivit articolului 101 din acest cod:

„Cheltuielile de judecată sunt rambursate pârâtului chiar dacă acțiunea este admisă, în cazul în care acesta nu a provocat introducerea acțiunii și a recunoscut pretențiile din cererea introductivă prin primul act de procedură.”

14 Articolul 102 din codul menționat are următorul cuprins:

„În cazuri deosebit de justificate, instanța poate dispune ca partea care a căzut în pretenții să suporte doar o parte din cheltuielile de judecată sau să nu suporte deloc cheltuielile de judecată.”

15 Articolul 103 alineatul 1 din același cod prevede:

„Indiferent de soluția pronunțată în cauză, instanța poate impune unei părți sau unui intervenient obligația de a suporta cheltuielile de judecată cauzate de comportamentul său neglijent sau vădit inadecvat.”

Legea privind taxele judiciare în materie civilă

16 Articolul 13 alineatul 2 din ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Legea privind taxele judiciare în materie civilă) din 28 iulie 2005 (Dz. U. nr. 167, poziția 1398), în versiunea consolidată (Dz. U. din 2022, poziția 1125, denumită în continuare „Legea privind taxele judiciare”), prevede:

„În cauzele privind drepturi patrimoniale în care valoarea obiectului litigiului sau valoarea obiectului acțiunii depășește 20 000 [de zloți polonezi (PLN) (aproximativ 4 713 euro)], se percepe pe actul de

procedură o taxă proporțională reprezentând 5 % din această valoare, dar care nu depășește 200 000 PLN [(aproximativ 47 136 de euro)]."

17 Potrivit articolului 13a din Legea privind taxele judiciare:

„În cauzele privind creanțe care decurg din tranzacții bancare, se percepe o taxă fixă de 1 000 PLN [(aproximativ 236 de euro)] părții care este un consumator sau o persoană fizică ce conduce o întreprindere familială, dacă valoarea obiectului litigiului sau valoarea obiectului acțiunii depășește 20 000 PLN [(aproximativ 4 713 euro]."

Litigiul principal și întrebarea preliminară

18 La 27 iunie 2008, PR și Bank Millennium au încheiat un contract de credit cu privire la un cuantum de 640 000 PLN (aproximativ 150 000 de euro), exprimat în franci elvețieni (CHF).

19 PR a plătit ratele lunare ale acestui credit în cuantum de 126 421,23 PLN (aproximativ 29 800 de euro) și de 66 600,96 CHF (aproximativ 71 480 de euro).

20 La 26 iunie 2020, PR a introdus o acțiune împotriva băncii, prin care se urmărea declararea nulității contractului menționat și restituirea prestațiilor necuvenite furnizate în executarea acestuia.

21 Prin hotărârea din 11 mai 2022, Sąd Okręgowy w Warszawie (Tribunalul Regional din Varșovia, Polonia), care este instanța de trimitere, a constatat nulitatea contractului de credit ca urmare a clauzelor abuzive pe care le conținea. În consecință, această instanță a obligat Bank Millennium să îi plătească lui PR sumele de 65 907,32 PLN (aproximativ 15 530 de euro) și de 66 600,96 CHF (aproximativ 71 480 de euro), majorate cu dobânzi de întârziere la rata legală începând de la 19 februarie 2022 până la data plății, precum și să ramburseze cheltuielile de judecată efectuate de acesta din urmă. Această hotărâre a fost confirmată în apel de Sąd Apelacyjny w Warszawie (Curtea de Apel din Varșovia, Polonia).

22 La 23 noiembrie 2022, Bank Millennium a introdus la instanța de trimitere o acțiune împotriva lui PR prin care solicita obligarea acestuia din urmă la rambursarea capitalului împrumutului, și anume un cuantum de 640 000 PLN (aproximativ 150 000 de euro), majorat cu dobânzi de întârziere la rata legală de la data introducerii acțiunii până la data plății. Ea solicită de asemenea ca PR să fie obligat la plata cheltuielilor de judecată, incluzând, pe de o parte, taxele judiciare reprezentând 5 % din valoarea obiectului litigiului, și anume 32 000 PLN (aproximativ 7 544 de euro), și, pe de altă parte, cheltuielile de reprezentare de către un avocat, stabilite forfetar la 10 800 PLN (aproximativ 2 546 de euro).

23 Instanța de trimitere are îndoieli cu privire la compatibilitatea regimului de repartizare a cheltuielilor de judecată prevăzut în dreptul polonez cu Directiva 93/13.

24 Aceasta arată mai întâi că, în temeiul Codului de procedură civilă, principiul de bază care guvernează repartizarea cheltuielilor de judecată în procedurile civile este acela al răspunderii pentru soluția pronunțată în cauză, potrivit căruia, pe de o parte, partea care cade în pretenții este obligată să ramburseze cheltuielile de judecată părții care a obținut câștig de cauză în conformitate cu articolul 98 alineatul 1 din acest cod și, pe de altă parte, în cazul admiterii în parte a capetelor de cerere, cheltuielile de judecată sunt suportate reciproc sau repartizate proporțional în temeiul articolului 100 din codul menționat. Acest principiu ar fi atenuat de mai

multe excepții prevăzute la articolul 101, la articolul 102 și la articolul 103 alineatul 1 din Codul de procedură civilă, și anume posibilitatea ca cheltuielile de judecată să rămână în sarcina reclamantului atunci când pârâtul a recunoscut pretențiile din cererea introductivă la primul act de procedură, recurgerea la principiul echității și, respectiv, aplicarea principiului culpei. Cu toate acestea, potrivit instanței menționate, niciuna dintre aceste excepții nu s-ar aplica în speță.

25 În continuare, referindu-se la jurisprudența Curții [Hotărârea din 22 septembrie 2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC, C-215/21, EU:C:2022:723, punctul 41, și Hotărârea din 21 martie 2024, Profi Credit Bulgaria (Servicii accesorii contractului de credit), C-714/22, EU:C:2024:263, punctul 83], instanța de trimitere subliniază că regimul de repartizare a cheltuielilor de judecată aplicabil unei proceduri prin care se urmărește constatarea caracterului abuziv al unei clauze contractuale nu trebuie să aibă ca efect descurajarea consumatorului să își exercite drepturile pe care i le recunoaște Directiva 93/13.

26 În această privință, instanța menționată observă că, în cauza principală, PR ar putea fi obligat să plătească Bank Millennium, pe lângă capitalul împrumutat în cuantum de 640 000 PLN (aproximativ 150 000 de euro), însoțit de dobânzi de întârziere la rata legală, un cuantum total de 42 800 PLN (aproximativ 10 090 de euro) cu titlu de cheltuieli de judecată. O astfel de sarcină financiară, echivalentă cu aproximativ șase luni de salariu mediu în Polonia, ar putea aduce atingere atât obiectivelor Directivei 93/13, cât și principiului efectivității dreptului Uniunii.

27 În plus, în ceea ce privește structura costurilor în cele două proceduri judiciare în cauză, instanța menționată precizează că, deși cuantumul onorariilor de avocat, și anume 10 800 PLN (aproximativ 2 546 de euro), este identic, indiferent dacă procedura este inițiată de profesionist sau de consumator, situația este diferită în ceea ce privește taxele judiciare. Astfel, în cadrul procedurii având ca obiect declararea nulității contractului de credit, PR a trebuit să achite suma de 1 000 PLN (aproximativ 236 de euro) în temeiul articolului 13a din Legea privind taxele judiciare atunci când a introdus acțiunea împotriva băncii, în timp ce aceasta din urmă solicită 32 000 PLN (aproximativ 7 544 de euro) cu titlu de taxe judiciare în procedura principală pe care trebuie să le suporte în conformitate cu articolul 13 alineatul 2 din această lege.

28 În aceste condiții, instanța de trimitere constată că, pe de o parte, PR fusese informat în mod corespunzător, atât de avocatul său, cât și de ea însăși în cadrul procedurii inițiale pe care acesta a intentat-o, cu privire la consecințele nulității contractului de credit, în special cu privire la obligația de a rambursa capitalul împrumutat, eventualele dobânzi de întârziere la rata legală, precum și cheltuielile de judecată. Prin urmare, nu se poate susține în mod valabil că obligarea la plata cheltuielilor de judecată ar avea pentru consumator un caracter imprevizibil.

29 Pe de altă parte, această instanță arată că PR ar fi putut recunoaște pretențiile din acțiunea formulată de bancă de la primirea cererii introductive. Un asemenea demers ar fi determinat aplicarea articolului 101 din Codul de procedură civilă, iar Bank Millennium ar fi fost obligată, în consecință, să suporte totalitatea cheltuielilor de judecată. Pe de altă parte, PR ar fi putut să invoce compensarea creanțelor, în conformitate cu articolul 498 alineatul 1 din Codul civil. Dacă ar fi formulat o declarație de compensare după primirea cererii introductive, creanțele reciproce ale părților s-ar fi stins până la valoarea creanței celei mai scăzute, în temeiul alineatului 2 al acestui din urmă articol. Astfel, creanța băncii ar fi fost considerabil diminuată. Or, PR ar fi optat pentru o strategie procedurală diferită care constă în contestarea creanței băncii prin invocarea prescripției, motiv pe care instanța menționată îl consideră nefondat.

30 În sfârșit, instanța de trimitere ridică problema dacă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 nu îi impun să impute profesionistului toate consecințele negative ale includerii în contract a unor clauze contractuale ilicite. Astfel, în cazul în care contractul de credit nu ar fi conținut clauze abuzive, procedura principală nu ar fi avut loc. Prin urmare, ar trebui să se stabilească dacă, într-o asemenea ipoteză, profesionistul nu ar trebui să suporte toate cheltuielile de judecată în cadrul prezentei proceduri, indiferent de rezultatul acesteia, chiar și în cazul în care ar obține în totalitate câștig de cauză.

31 În aceste condiții, Sąd Okręgowy w Warszawie (Tribunalul Regional din Varșovia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva [93/13], precum și principiul efectivității trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care permite obligarea unui consumator la plata cheltuielilor de judecată în cadrul unei proceduri în care o instanță națională a admis o acțiune introdusă de un profesionist pentru obligarea consumatorului la restituirea prestațiilor efectuate în temeiul unui contract nul ca urmare a includerii unor clauze contractuale abuzive?”

Cu privire la întrebarea preliminară

Cu privire la admisibilitate

32 Bank Millennium invocă inadmisibilitatea întrebării preliminare pentru motivul că aceasta nu privește interpretarea dreptului Uniunii întrucât dispozițiile Directivei 93/13 nu sunt aplicabile efectelor eliminării clauzelor abuzive. Astfel, această întrebare, referitoare la rambursarea cheltuielilor de judecată în cadrul unei acțiuni în restituire introduse de bancă, ar privi numai interpretarea dreptului național.

33 În această privință, trebuie amintit că sistemul de cooperare stabilit la articolul 267 TFUE este întemeiat pe o separare clară a funcțiilor între instanțele naționale și Curte. În cadrul unei proceduri inițiate în temeiul acestui articol, interpretarea dispozițiilor naționale este de competența instanțelor statelor membre, iar nu a Curții, și nu este de competența acesteia din urmă să se pronunțe cu privire la compatibilitatea normelor de drept intern cu dispozițiile dreptului Uniunii. În schimb, Curtea este competentă să furnizeze instanței naționale toate elementele de interpretare proprii dreptului Uniunii care să îi permită acesteia să aprecieze compatibilitatea normelor de drept intern cu reglementarea Uniunii (a se vedea Hotărârea din 16 martie 1978, Oehlschläger, 104/77, EU:C:1978:69, punctul 4, și Hotărârea din 17 martie 2021, Consulmarketing, C-652/19, EU:C:2021:208, punctul 32 și jurisprudența citată).

34 În plus, potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale, instituită la articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este în principiu obligată să se pronunțe [a se vedea Hotărârea din 29 noiembrie 1978, Redmond, 83/78, EU:C:1978:214, punctul 25, și Hotărârea din 2 februarie 2023, Towarzystwo Ubezpieczeń Ż (Contracte-tip de asigurare înșelătoare), C-208/21, EU:C:2023:64, punctul 42, precum și jurisprudența citată].

35 Rezultă că întrebările privind dreptul Uniunii beneficiază de o prezumție de pertinență. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea dreptului Uniunii solicitată nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate [a se vedea Hotărârea din 7 septembrie 1999, Beck și Bergdorf, C-355/97, EU:C:1999:391, punctul 22, și Hotărârea din 2 februarie 2023, Towarzystwo Ubezpieczeń Ż (Contracte-tip de asigurare înșelătoare), C-208/21, EU:C:2023:64, punctul 43, precum și jurisprudența citată].

36 Situația este însă diferită în prezenta cauză.

37 Astfel, din decizia de trimitere reiese că litigiul principal privește o acțiune în restituirea capitalului împrumutat, formulată de Bank Millennium împotriva PR, ca urmare a unei prime proceduri care a condus la anularea unui contract de credit pentru motivul că conținea clauze abuzive. Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită în mod expres Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea dreptului Uniunii și în special cu privire la interpretarea care trebuie dată articolului 6 alineatul (1) și articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, interpretate în lumina principiului efectivității. Această instanță urmărește să se stabilească dacă dispozițiile menționate trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care conduce la posibilitatea ca, în cadrul unei asemenea acțiuni în restituire, un consumator care cade în pretenții să fie obligat să suporte taxe judiciare, incluse în cheltuielile de judecată, care le depășesc în mod semnificativ pe cele pe care ar fi trebuit să le suporte acest consumator în cazul în care ar fi căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni introduse de el având ca obiect constatarea caracterului abuziv al clauzelor respective și, dacă este cazul, a nulității acestora și a contractului de credit.

38 În aceste condiții, nu rezultă în mod vădit că interpretarea solicitată a Directivei 93/13 nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal ori că problema ridicată prezintă un caracter ipotetic. Prin urmare, în speță obiecția întemeiată pe inaplicabilitatea acestui act în cauza principală nu are legătură cu admisibilitatea cererii de decizie preliminară, ci ține de fondul întrebărilor preliminare [a se vedea în special Hotărârea din 24 februarie 2022, TGSS (Șomajul lucrătorilor casnici), C-389/20, EU:C:2022:120, punctul 31 și jurisprudența citată].

39 În consecință, întrebarea preliminară este admisibilă.

Cu privire la fond

40 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul procedurii de cooperare între instanțele naționale și Curte instituite prin articolul 267 TFUE, este de competența acesteia să ofere instanței naționale un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată. Din această perspectivă, Curtea trebuie, dacă este cazul, să reformuleze întrebările care îi sunt adresate. În această privință, revine Curții sarcina de a extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța națională, în special din motivarea deciziei de trimitere, elementele de drept al Uniunii care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului (a se vedea Hotărârea din 29 noiembrie 1978, Redmond, 83/78, EU:C:1978:214, punctul 26, Hotărârea din 28 noiembrie 2000, Roquette Frères, C-88/99, EU:C:2000:652, punctul 18, și Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578, punctul 47).

41 În speță, astfel cum reiese din cererea de decizie preliminară, instanța de trimitere ridică problema compatibilității cu articolul 6 alineatul (1) și cu articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, citite în lumina principiului efectivității, a reglementării naționale care prevede obligarea la plata cheltuielilor de judecată a consumatorului care a căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni în restituirea capitalului împrumutat inițiate de un profesionist ca urmare a anulării unui contract de credit pentru motivul că acesta conținea clauze abuzive. Instanța amintită arată că taxele judiciare, incluse în cheltuielile de judecată, puse în sarcina acestui consumator le pot depăși în mod semnificativ pe cele pe care consumatorul menționat ar fi trebuit să le suporte dacă ar fi căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni introduse de el având ca obiect constatarea caracterului abuziv al clauzelor respective și, dacă este cazul, a nulității acestora și a contractului de credit. Această situație ar rezulta din distincția instituită de legislația poloneză, în materie de taxe judiciare, în ceea ce privește modalitățile de calcul al acestor cheltuieli după cum acțiunea este introdusă de un profesionist sau de un consumator.

42 În aceste condiții, trebuie să se înțeleagă că, prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, citite în lumina principiului efectivității, trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care permite ca un consumator, în calitate de pârât care a căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni în restituirea capitalului împrumutat introduse de un profesionist ca urmare a anulării unui contract de credit din cauza caracterului abuziv al clauzelor care figurează în acesta, să fie obligat la plata cheltuielilor de judecată ce includ taxe judiciare care, ca urmare a diferențierii efectuate de reglementarea menționată în calculul cuantumului acestor costuri în funcție de calitatea de consumator sau nu a reclamantului, le depășesc în mod semnificativ pe cele pe care ar fi trebuit să le suporte acest consumator în cazul în care ar fi căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni introduse de el și având ca obiect constatarea caracterului abuziv al clauzelor respective și, dacă este cazul, a nulității acestora și a contractului de credit.

43 Trebuie amintit, în primul rând, că, potrivit articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, „[s]tatele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «de către un profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator”.

44 Date fiind natura și importanța interesului public pe care îl constituie protecția consumatorilor, care se găsesc într-o situație de inferioritate în raport cu profesioniștii, Directiva 93/13 impune statelor membre, astfel cum reiese din articolul 7 alineatul (1) din aceasta coroborat cu cel de al douăzeci și patrulea considerent al său, să prevadă mijloace adecvate și eficace „pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi: «de către profesioniști]” (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo ș.a., C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980, punctul 56 și jurisprudența citată).

45 Curtea a statuat că consecințele care trebuie deduse din constatarea caracterului abuziv al unei clauze cuprinse într-un contract încheiat între un profesionist și un consumator trebuie să permită realizarea a două obiective. Pe de o parte, instanța trebuie să se asigure că poate fi restabilită egalitatea dintre părțile la contract pe care aplicarea unei clauze abuzive în privința consumatorului ar fi pus-o în pericol. Pe de altă parte, este necesar să se asigure descurajarea profesionistului de a introduce asemenea clauze în contractele pe care le propune consumatorilor (Hotărârea din 25 noiembrie 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, punctul 38). Astfel, obligația instanței naționale de a înlătura o clauză contractuală abuzivă care impune plata unor

sume care se dovedesc a fi nedatorate determină, în principiu, un efect restitutoriu corespunzător în privința acestor sume (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Gutiérrez Naranjo ș.a., C-154/15, C-307/15 și C-308/15, EU:C:2016:980, punctul 62).

46 În al doilea rând, trebuie arătat că repartizarea cheltuielilor de judecată aferente unei proceduri jurisdicționale în fața instanțelor naționale ține de autonomia procedurală a statelor membre, sub rezerva respectării principiilor echivalenței și efectivității (Hotărârea din 22 septembrie 2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC, C-215/21, EU:C:2022:723, punctul 34 și jurisprudența citată).

47 În ceea ce privește principiul efectivității, singurul care face obiectul întrebărilor instanței de trimitere, trebuie arătat că fiecare caz în care se ridică problema dacă o prevedere procedurală internă face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând cont de locul pe care respectiva prevedere îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se desfășoară aceasta și de particularitățile sale în fața diverselor instanțe naționale. Din această perspectivă, trebuie luate în considerare, dacă este cazul, principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, precum protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii (Hotărârea din 22 septembrie 2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC, C-215/21, EU:C:2022:723, punctul 35 și jurisprudența citată).

48 Deși principiul efectivității nu se opune, în general, ca un consumator să suporte anumite taxe judiciare atunci când formulează o acțiune având ca obiect constatarea caracterului abuziv al unei clauze contractuale (Hotărârea din 7 aprilie 2022, Caixabank, C-385/20, EU:C:2022:278, punctul 51), este de asemenea necesar să se observe că Directiva 93/13 conferă consumatorului dreptul de a se adresa unei instanțe pentru a se constata caracterul abuziv al unei clauze contractuale și pentru a înlătura aplicarea acesteia, drept al cărui caracter efectiv trebuie menținut. Prin urmare, regimul de repartizare a cheltuielilor de judecată aferente unei astfel de proceduri nu trebuie să descurajeze consumatorul să își exercite acest drept (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 septembrie 2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC, C-215/21, EU:C:2022:723, punctul 37 și jurisprudența citată).

49 Reiese de asemenea din jurisprudență că a face să depindă repartizarea cheltuielilor aferente acestei proceduri numai de sumele plătite în mod nejustificat și a căror restituire se dispune ar fi de natură să descurajeze acest consumator să își exercite acest drept, având în vedere cheltuielile pe care le-ar implica o acțiune în justiție. Prin urmare, articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, precum și principiul efectivității se opun unui regim care permite ca o parte din cheltuielile de procedură să fie suportate de consumator în funcție de nivelul sumelor plătite în mod necuvenit care îi sunt restituite în urma constatării nulității unei clauze contractuale din cauza caracterului abuziv al acesteia, dat fiind că un astfel de regim creează un obstacol substanțial de natură să descurajeze consumatorii să exercite dreptul la un control jurisdicțional efectiv al caracterului potențial abuziv al unor clauze contractuale precum cel conferit de directiva menționată (Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578, punctul 98 și 99).

50 În această privință, este necesar să se arate că procedurile inițiate în temeiul articolului 6 alineatul (1) și al articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 sunt inițiate în principiu de un consumator, care acționează în calitate de reclamant, împotriva unui profesionist, pârât. Pentru a menține efectul util al acestei directive și pentru a asigura o protecție efectivă a consumatorului împotriva consecințelor deosebit de prejudiciabile pe care le-ar putea provoca anularea contractului de credit în discuție, trebuie să se considere că aprecierea reținută de Curte în ceea

ce privește repartizarea cheltuielilor de judecată în cadrul unei proceduri având ca obiect constatarea caracterului abuziv al unei clauze contractuale, menționată la punctele 48 și 49 din prezenta hotărâre, se aplică de asemenea și prin analogie într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care consumatorul este pârât într-o acțiune în restituirea capitalului împrumutat introdusă de un profesionist ca urmare a anulării unui contract de credit pentru motivul că conținea clauze abuzive.

51 Trebuie arătat, din această perspectivă, că Curtea a statuat că modalitățile procedurale care determină costuri prea ridicate pentru consumator ar putea avea drept consecință descurajarea acestuia să intervină în mod util în apărarea drepturilor sale în fața instanței sesizate de profesionist (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 aprilie 2022, Caixabank, C-385/20, EU:C:2022:278, punctul 54 și jurisprudența citată).

52 În speță, din decizia de trimitere reiese că, în dreptul polonez, constatarea judiciară a nulității unui contract de împrumut ca urmare a unei clauze abuzive care figurează în acesta are drept consecință faptul că plățile efectuate în executarea acestui contract fie de împrumutați, fie de instituția bancară constituie plăți nedatorate în sensul articolului 410 alineatul 2 din Codul civil, care trebuie restituite în temeiul dispozițiilor coroborate ale articolului 410 alineatul 1 și ale articolului 405 din acest cod.

53 Rezultă de asemenea că, pe de o parte, articolul 98 alineatul 1 din Codul de procedură civilă prevede că partea care cade în pretenții este obligată să ramburseze cheltuielile de judecată părții care a obținut câștig de cauză. Pe de altă parte, dreptul polonez stabilește o distincție în materie de taxe judiciare după cum acțiunea este introdusă de un profesionist sau de un consumator. Astfel, conform articolului 13 alineatul 2 din Legea privind taxele judiciare, acțiunile având ca obiect drepturi patrimoniale determină aplicarea unei taxe proporționale, echivalentă cu 5 % din valoarea litigiului, în limita unui plafon legal. În schimb, în cauzele având ca obiect creanțe care decurg din tranzacții bancare, articolul 13a din această lege instituie, pentru acțiunile introduse de un consumator, taxe fixe în cuantum de 1 000 PLN (aproximativ 236 de euro), în cazul în care valoarea obiectului litigiului sau a acțiunii depășește 20 000 PLN (aproximativ 4 713 euro).

54 Potrivit indicațiilor furnizate de instanța de trimitere, această diferență în ceea ce privește modalitățile de calcul al taxelor judiciare poate conduce la situații în care consumatorul, atunci când este pârât într-o acțiune în restituirea capitalului împrumutat introdusă de un profesionist ca urmare a anulării unui contract de credit care conține clauze abuzive și care cade în pretenții, este obligat la plata cheltuielilor de judecată ce includ taxe judiciare semnificativ mai ridicate decât cele pe care ar fi trebuit să le suporte acest consumator în cazul în care ar fi căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni introduse de el având ca obiect constatarea caracterului abuziv al clauzelor respective și, dacă este cazul, a nulității acestora și a contractului de credit.

55 Este necesar să se arate că o reglementare precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede taxe judiciare fixe reduse atunci când consumatorul introduce o acțiune având ca obiect creanțe care decurg din tranzacții bancare, este în principiu favorabilă acestuia din urmă.

56 Totuși, ținând seama de nivelul semnificativ mai ridicat al taxelor judiciare aplicabile acțiunilor introduse de un profesionist în materia drepturilor patrimoniale și de faptul că cuantumul acestor cheltuieli pe care consumatorul poate fi obligat să le ramburseze depinde în mod direct de cel al creanței invocate de profesionist, aplicarea automată a principiului potrivit căruia partea care cade în pretenții este obligată să suporte toate cheltuielile de judecată, inclusiv taxele menționate, poate pune consumatorul în situația ca, atunci când cade în pretenții cu ocazia unei

asemenea acțiuni, să trebuiască să suporte o sarcină financiară disproporționată. Astfel, din dosarul de care dispune Curtea reiese că, pe de o parte, PR a trebuit să achite suma de 1 000 PLN (aproximativ 236 de euro) cu titlu de taxe judiciare în cadrul acțiunii introduse împotriva Bank Millennium care a condus la obligarea acesteia la plata unei sume de aproximativ 101 280 de euro. Pe de altă parte, PR ar fi obligat, în calitate de pârât în cadrul procedurii inițiate ulterior de Bank Millennium privind restituirea capitalului împrumutat, și anume o creanță de 640 000 PLN (aproximativ 150 000 de euro), și la finalizarea căreia cade în pretenții, să îi ramburseze taxe judiciare care se ridică la 5 % din valoarea litigiului, în speță 32 000 PLN (aproximativ 7 544 de euro).

57 Asemenea costuri care pot fi puse în sarcina consumatorului, în temeiul aplicării coroborate a normelor naționale referitoare la calculul taxelor judiciare și al caracterului automat al principiului potrivit căruia partea care cade în pretenții este obligată să suporte toate cheltuielile de judecată, inclusiv aceste taxe, sunt de natură să împiedice sau să descurajeze consumatorul să își exercite în mod util drepturile care îi sunt conferite de Directiva 93/13 în fața instanței sesizate de profesionist, cu încălcarea jurisprudenței citate la punctele 48 și 51 din prezenta hotărâre.

58 Astfel, asemenea modalități procedurale pot descuraja consumatorul, atunci când are calitatea de pârât în cadrul unei acțiuni în restituirea capitalului împrumutat introduse de profesionist ca urmare a anulării contractului de credit care cuprinde clauze abuzive, să își mențină pretențiile, independent de temeinicia acestora din urmă, în măsura în care o asemenea menținere riscă să conducă la obligarea la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a unor taxe judiciare disproporționat de ridicate, în cazul unui rezultat defavorabil al procedurii.

59 Aceste modalități procedurale par de asemenea de natură să compromită caracterul disuasiv care rezultă din anularea contractului ca urmare a clauzelor abuzive care figurează în acesta, întrucât, în pofida acestei anulări, consumatorul este obligat să suporte taxe judiciare deosebit de ridicate în cadrul acțiunii în restituire inițiate de profesionist, cu excepția printre altele a cazului în care acest consumator recunoaște pretențiile profesionistului. Prin urmare, modalitățile menționate echivalează, în definitiv, cu încălcarea principiului efectivității.

60 În aceste condiții, trebuie amintit că principiul interpretării conforme a dreptului național cu dreptul Uniunii impune ca instanțele naționale, cu respectarea printre altele a interdicției interpretării *contra legem* a dreptului național, să facă tot ce ține de competența lor, luând în considerare ansamblul dreptului intern și aplicând metodele de interpretare recunoscute de acesta, pentru a garanta efectivitatea deplină a directivei în discuție și a identifica o soluție conformă cu finalitatea urmărită de aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer ș.a., C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:584, punctele 118 și 119, precum și Hotărârea din 15 octombrie 2024, KUBERA, C-144/23, EU:C:2024:881, punctul 51 și jurisprudența citată).

61 În speță, în observațiile scrise în fața Curții, guvernul polonez și Comisia Europeană susțin că articolul 98 alineatul 1 din Codul de procedură civilă poate fi interpretat în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) și cu articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, citite în lumina principiului efectivității. Astfel, ar reveni instanței naționale sarcina de a ține seama, dacă este cazul, de excepțiile prevăzute în special la articolele 102 și 103 din acest cod, care permit o ajustare a cheltuielilor de judecată în funcție de principiul echității sau de comportamentul culpabil eventual imputabil uneia dintre părți.

62 Revine, în definitiv, instanței de trimitere sarcina de a examina dacă reglementarea națională în discuție în litigiul principal poate face obiectul unei interpretări conforme cu Directiva 93/13 și, în cazul unui răspuns afirmativ, de a deduce consecințele juridice din aceasta.

63 Având în vedere motivele care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, citite în lumina principiului efectivității, trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care permite ca un consumator, în calitate de pârât care a căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni în restituirea capitalului împrumutat introduse de un profesionist ca urmare a anulării unui contract de credit din cauza caracterului abuziv al clauzelor care figurează în acesta, să fie obligat la plata cheltuielilor de judecată ce includ taxe judiciare care, ca urmare a diferențierii efectuate de reglementarea menționată în calculul cuantumului acestor costuri în funcție de calitatea de consumator sau nu a reclamantului, le depășesc în mod semnificativ pe cele pe care ar fi trebuit să le suporte acest consumator în cazul în care ar fi căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni introduse de el și având ca obiect constatarea caracterului abuziv al clauzelor respective și, dacă este cazul, a nulității acestora și a contractului de credit.

Cu privire la cheltuielile de judecată

64 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a noua) declară:

Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, citite în lumina principiului efectivității,

trebuie interpretate în sensul că

se opun unei reglementări naționale care permite ca un consumator, în calitate de pârât care a căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni în restituirea capitalului împrumutat introduse de un profesionist ca urmare a anulării unui contract de credit din cauza caracterului abuziv al clauzelor care figurează în acesta, să fie obligat la plata cheltuielilor de judecată ce includ taxe judiciare care, ca urmare a diferențierii efectuate de reglementarea menționată în calculul cuantumului acestor costuri în funcție de calitatea de consumator sau nu a reclamantului, le depășesc în mod semnificativ pe cele pe care ar fi trebuit să le suporte acest consumator în cazul în care ar fi căzut în pretenții în cadrul unei acțiuni introduse de el și având ca obiect constatarea caracterului abuziv al clauzelor respective și, dacă este cazul, a nulității acestora și a contractului de credit.

Semnături